

RUTA I

Rutes d'aigua i secà
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

LA FITXA

Lloc de sortida: Mas Llobet

Distància: 4,600 km

Durada aproximada: 1h 5 min

Enllaços amb altres rutes: ruta 2 i els itineraris de la riera de Rajadell i de Collbaix (Anella Verda de Manresa)

TESTIMONIS DE LA VINYA

Una curta passejada per la part més meridional del municipi permet descobrir un interessant conjunt d'antigues barraques i parets de pedra seca, testimonis de l'ocupació de la vinya a tot el terme.

Ajuntament de
Sant Joan de Vilatorrada

LLOCS D'INTERÈS

Barraques de vinya i parets de pedra seca.

ITINERARI

Sortim del mas Llobet i anem pel carrer Rosa Sensat que va paral·lel al torrent del Canigó. Al final creuem el carrer i continuem pel senderó enmig d'un petit bosc de pins, alzines i roures. A la sortida del bosc s'obre una esplanada, aquí girem a la dreta pel camí pujador. Una vegada a dalt, en una cruïlla, seguim recte en suau ascens.

0,700 km (10 min). Bifurcació. Seguim a la dreta pel camí planer que transcorre entre vells ametllers i una barraca de vinya. Arribem dalt d'un coll, a prop d'una barraca de vinya (bifurcació) i girem a l'esquerra (a la dreta enllaçem amb el GR 3 i la ruta 2). Al cap d'uns 150 m trobem una bifurcació i seguim recte. El camí, en suau pujada, ens apropa a una torre d'alta tensió al peu de la imponent muntanya de Collbaix.

1,650 km (23 min). Coll i cruïlla de camins. Entrem en el terme de Manresa, on seguim l'itinerari de Collbaix. Anem a l'esquerra i tot seguit a la dreta avall, direcció sud, on se'ns obre una magnífica imatge de la muntanya de Montserrat. A la dreta s'extenen els conreus d'oliveres i vinyes de la finca del Molí. Més endavant, en una bifurcació, seguim recte en suau baixada pel costat d'una pineda i després per una zona de conreus.

2,240 km (31 min). Bifurcació. Anem a l'esquerra (a la dreta s'arriba a la casa i al bosc del Balcells). El camí és flanquejat per antigues feixes i parets de pedra seca, ara ocupades per ametllers, oliveres i camps de cereals. En dues properes bifurcacions continuem sempre pel camí principal.

2,900 km (40 min). Bifurcació. Després d'una petita baixada i en revolt, a la nostra esquerra segueix un camí per on hem de continuar (si seguim recte arribarem a l'eix transversal i a l'itinerari de la riera de Rajadell). El camí, que travessa camps abandonats i passa pel costat d'una immensa barraca de vinya, aviat arriba a una pista que prenem a l'esquerra en suau pujada.

3,200 km (45 minuts). Bifurcació. Girem a la dreta i tot seguit novament optem pel camí de la dreta. A uns 100 metres s'acaba el camí però continuem recte per un corriol que s'enfila a un coll. Entrem en el terme de Sant Joan. Avançem sempre en la mateixa direcció obviant senderons que surten de l'esquerra. Just quan comencem la baixada ens desviem a l'esquerra a prop d'una barraca de vinya. Uns metres més avall trenquem a l'esquerra i més endavant quan el terreny es fa erm, el camí s'eixampla. Seguim baixant vers les torres elèctriques i, novament, a la dreta un altre camí capavallós ens porta a la porta del nucli urbà. Aquí cal anar recte, avall, pel carrer Mari Santpere i després, a la dreta, l'avinguda del Torrent Canigó ens condueix al punt de sortida.

Per fer-hi una aturada...

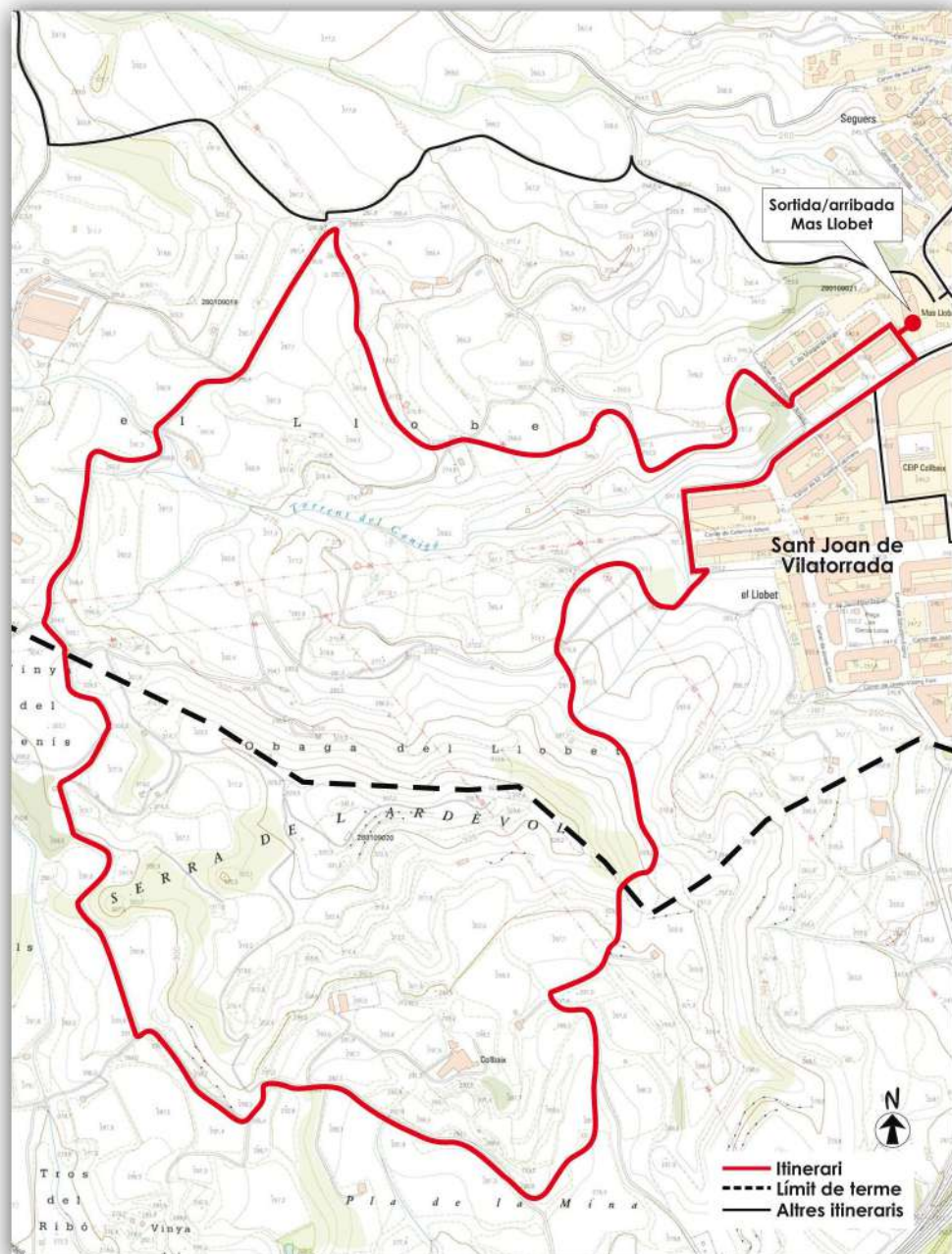
LES CONSTRUCCIONS DE PEDRA SECA

Testimonis de la vinya

Per diversos documents de vendes de vinyes coneixem l'existència d'aquest conreu al terme de Sant Joan des del segle XI. Tanmateix l'expansió definitiva correspon als segles XVIII i XIX, quan la superfície conreuada era majoritària. El 1780 la producció era de 641 HI i el 1890 de 13.500 HI quan ocupava el 80% de les terres conreades. A partir d'aquí s'inicia una davallada important a causa de la plaga de la fil·loxera, però els ceps són replantats posteriorment i molta gent continua vivint d'aquest conreu. La davallada definitiva és a partir de la dècada dels seixanta del segle XX, quan s'abandonen la majoria de vinyes.

Feixes, barraques i tines emergeixen entre boscos i conreus com a testimonis del record d'un territori on la vinya dominava el paisatge. La barraca n'és l'element definidor i servia per aixopugar al pagès en cas de mal temps o per guardar-hi les eines. Les barraques del terme són fetes de pedres que encaixen a la perfecció, com un puzle immens on cada peça té la seva funció. La porta era coberta per una llinda on sovint s'hi inscrivía la data de la construcció. La seva planta solia ser rodona o quadrangular i eren cobertes amb falsa cúpula, feta a base de filades voladisses, on cadascuna sobrepassa l'anterior per tancar progressivament la volta. Les construccions en pedra seca corresponen a una tradició artesanal feta per especialistes i responien a les necessitats de les explotacions agràries.

RUTA II

Rutes d'aigua i secà
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

LA FITXA

Lloc de sortida: mas Llobet

Distància: 5,300 km

Durada aproximada: 1h 16 min

Enllaços amb altres rutes: Ruta 1 i GR 3-1
(camí de la sal).

OBAGA DE COLLBAIX I RIERA DE FONOLLOSA

Aquesta caminada, que coincideix en gran part amb l'itinerari de natura "Florenci Codina", ens apropa a l'obaga de Collbaix, drenada per la riera de Fonollosa, on s'amaga una racó de vegetació de ribera, de marcat contrast amb els secans de l'entorn.

LLOCS D'INTERÈS

Mas Can Canals Vell, Riera de Fonollosa i Mas Vilatorrada.

Ajuntament de
Sant Joan de Vilatorrada

ITINERARI

La ruta parteix del mas Llobet i segueix l'itinerari de natura “Florenç Codina” i el GR 3 (camí de la sal). Després de passar per l'era, situada darrera del mas, el sender s'esmuny per un atractiu bosquet de pins i alzines. Seguim la ruta principal fins a una bifurcació (pal indicador), on girem a l'esquerra. Als 12 minuts el camí es transforma en un senderó i continua cap a la dreta (a l'esquerra enllaçem amb la ruta 1). El sender va pujant entre un bardissar i un extens camp de conreu.

1,200 km (17 min). Pista asfaltada. Girem a la dreta i tot seguit trobem un pal indicador que indica la ruta del GR 3 per pujar al cim de Collbaix (30 minuts). Al cap de 3 minuts arribem a una cruïlla on trobem un nou pal indicador. Atenció, proposem fer una variant que s'inicia per un sender que surt a l'esquerra, un xic abans d'arribar a aquesta cruïlla (si seguíssim per la pista principal en poc menys de 300 metres enllaçaríem amb el camí que baixa a can Canals Vell). El sender s'enfila suaument vers la falda de Collbaix i gira en direcció nord tot vorejant un camp. Aquí s'ajunta un altre sender i tot seguit continuem a la dreta a frec d'un camp, obviat el corriol de l'esquerra. Cal anar sempre en la mateixa direcció fins que arribem a una pista, que seguim a la dreta. Som a l'obaga de Collbaix.

2,060 km (30 min). Cruïlla. Canviem de sentit i girem en direcció a Sant Joan fins que als 3 minuts, en una bifurcació, trenquem a l'esquerra avall (retrobem la pista que havíem deixat uns metres abans del pal indicador). Ara només ens guien les marques de l'itinerari de natura, que ens condueix pel mig d'una madura pineda barrejada amb alzines.

2,750 km (40 min). Bifurcació. Anem a l'esquerra i arribem a can Canals Vell (veure descripció). Passem pel mig de les instal·lacions de la finca, on destaca el conjunt de tines i una bassa circular. Girem a la dreta, pel vessant nord del mas, on s'adossa l'ermita. La vegetació canvia ostensiblement, ja que som al peu de la riera de Fonollosa, flanquejada per un exuberant bosc de ribera. Els altíssims pins que cobreixen els vorals del camí contrasten, sobretot a la tardor, amb els caducifolis que ressegueixen la riera, principalment aurons, freixes de fulla petita, àlbers i pollancre. Anem sempre pel camí principal i més endavant, un petit senderó ens permet accedir, de forma opcional, a un toll de la riera. Deixem l'itinerari de natura que marxa per un camí a la dreta i seguim recte.

3,550 km (51 min). Bifurcació. Poc abans d'arribar a la tanca de la finca, al peu de la carretera de Calaf, girem a la dreta per un camí pujador. Aviat se'ns obre una extraordinària panoràmica de la vall de la riera de Fonollosa i del puig de Sant Daniel de Palou, coronat per diverses construccions de pedra seca i on possiblement s'hava erigit un poblat en el període medieval.

4,000 km (58 min). Cruïlla. Anem a l'esquerra on el bosc torna a dominar l'entorn. Més endavant sorprèn una petita clapa de pi roig, possiblement fruit d'una antiga replantació, que precedeix una zona afectada per l'incendi del juliol de 1994. Deixem la pista i seguim a la dreta per un corriol que passa enmig d'un camp i voreja la cara nord de la muntanya, enlairada espectacularment sobre la vall del riu Cardener, una posició dominant que permet albirar magnífiques vistes. Més endavant, en una bifurcació, optem pel sender pujador de la dreta que aviat s'aixampla, però als 3 minuts, atenció, deixem aquest camí i marxem a l'esquerra per un caminó capavellós. Més endavant girem a l'esquerra, avall i tot veiem la tanca del mas Vilatorrada (veure descripció), però seguim recte fins a l'entrada del casc urbà..

5,300 km (1h 16 minuts). I.E.S.Quercus i carrer Costa Rodona. Aquí podem enllaçar amb la ruta 6 per tornar al Mas Llobet.

Per fer-hi una aturada

MAS VILATORRADA

un nom i una masia

En un document referenciat el 1038 apareix el lloc de Vilatorrada, segurament es tractaria d'una antiga vil·la romana que vers el segle X seria defensada per torres, d'aquí prové el topònim que ha donat nom al municipi. Està format per tres cossos, dels quals el central és el més antic, del segle XVII.

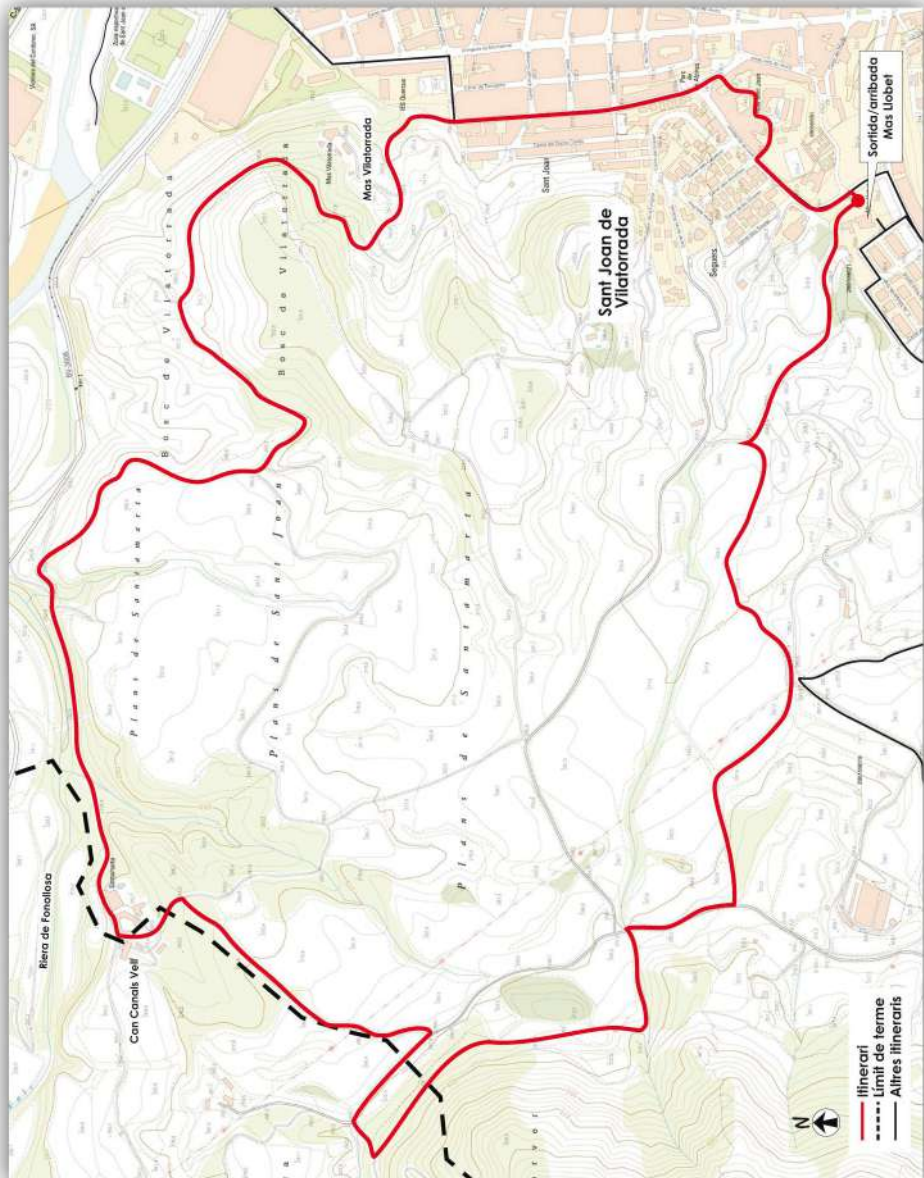

CAN CANALS VELL A SANTA MARTA

la riquesa d'una propietat.

La seva altiva silueta amb les torres que la coronen són fruit dels afegits del segle XIX aixecats sobre un cos central del segle XVIII, per a transformar el mas en un gran casal d'aspecte senyorial i dotar a la finca d'una masoveria. La seva documentació arrenca del 1553 amb el nom de mas Canals de Montesquiu, i consta com a una de les grans i riques propietats de la parròquia de Sant Joan. En el segle XVIII la propietat constava a més de Can Canals Nou i es dedicava sobretot al conreu de la vinya. El nom de Santa Marta li dóna el darrer propietari, ja que és el nom de la seva filla.

RUTA III

Rutes d'aigua i secà
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

Ajuntament de
Sant Joan de Vilatorrada

LA FITXA

Lloc de sortida: can Canals Nou (casal Rojas)

Distància: 4,500 km

Durada aproximada: 1 h

Enllaços amb altres rutes: ruta 4 i GR 3-1
(camí de la sal)

ELS ANTICS MOLINS DEL CARDENER

Aquest circuit ens descobreix els primers indicis preindustrials del terme, ubicats en el sector de Sant Martí: un forn de maons i els antics molins fariners moguts amb l'aigua del Cardener que en el segle XIX es convertirien en petites fàbriques.

LLOCS D'INTERÈS

Can Canals Nou (casal Rojas), Forn de maons, El Molinet, Can Carlot
i Vall del Cardener.

ITINERARI

Sortim davant la casa de Can Canals Nou (veure descripció) en direcció a Callús (nord) i just després de passar per les darreres escultures, agafem un camí a l'esquerra que mena cap al bosc.

0,730 km (11 min). Bifurcació. Deixem el camí i girem a la dreta per un sender que s'enfila enmig del bosc. Als 6 minuts arribem a un camí que seguim a la dreta, és el GR 3-1 (camí de la sal) que travessa una bonica pineda. Més endavant creuem una línia d'alta tensió i en una petita clariana s'alcen, a l'esquerra, les restes d'un forn de maons (veure descripció). A la dreta, sota el torrent, hi ha una petita rouresa i una font d'aigua no potable que s'havia utilitzat pel forn de maons. A partir d'ara seguim el camí principal obviant trencalls. Entrem a la zona cremada pel gran incendi del juliol de 1994, on s'aprecia la lenta recuperació del bosc, puntejat per clapes de roures entre els joves pins.

2,670 km (37 min). Cruïlla (pal indicador). Seguim pel camí del mig, recte, que ens apropa en 4 minuts a la masia de can Pla Vell, un mas del segle XVIII que manté en els seus annexes un molí d'oli, una premsa de vi i tres pous, un dels quals encara conserva un molí de vent per treure l'aigua. A finals del segle XIX els seus propietaris es van traslladar al peu de la carretera per tal de comercialitzar millor els vins i aiguardents que produïen. Passem per davant la casa i a l'esquerra observem el mas de can Cornet, documentat el 1090 com a mas Vilella. L'edifici actual és un reconstrucció moderna del segle XX. Arribem a un camí i girem a l'esquerra, avall, fins a la pista asfaltada.

3,370 km (46 min). El Molinet (veure descripció). Som a la pista asfaltada que seguim cap a la dreta. Als pocs metres trobem el pont sobre el riu Cardener que permet anar a l'Oficina de Turisme del Cardener (cal Pinsà) i enllaçar amb la ruta 4. Continuem per la pista asfaltada lleugerament enlairada sobre la llera del riu Cardener, la qual cosa permet observar magníficament el seu curs i la vegetació de ribera que li fa costat. Abans d'arribar a cal Carlot hi ha un excel·lent mirador.

3,920 metres (53 min). Cal Carlot. La casa es remonta al segle XVIII i es dedicava al conreu de la vinya i els cereals. Actualment el·labora productes làctics. Seguim en la mateixa direcció i al cap de 500 metres arribem al complex format per la masia can Canals Nou, l'antiga fàbrica, els habitatges i la central hidroelèctrica.

Per fer-hi una aturada...

FORN DE MAONS

Fou construït a finals del segle XIX per la propietat de can Pla Vell. Es conserva la part inferior destinada a la cambra de combustió, protegida per una estructura en forma de volta, sobre la qual s'aixeca l'espai on es coïa el material.

TRES MOLINS i tres fàbriques

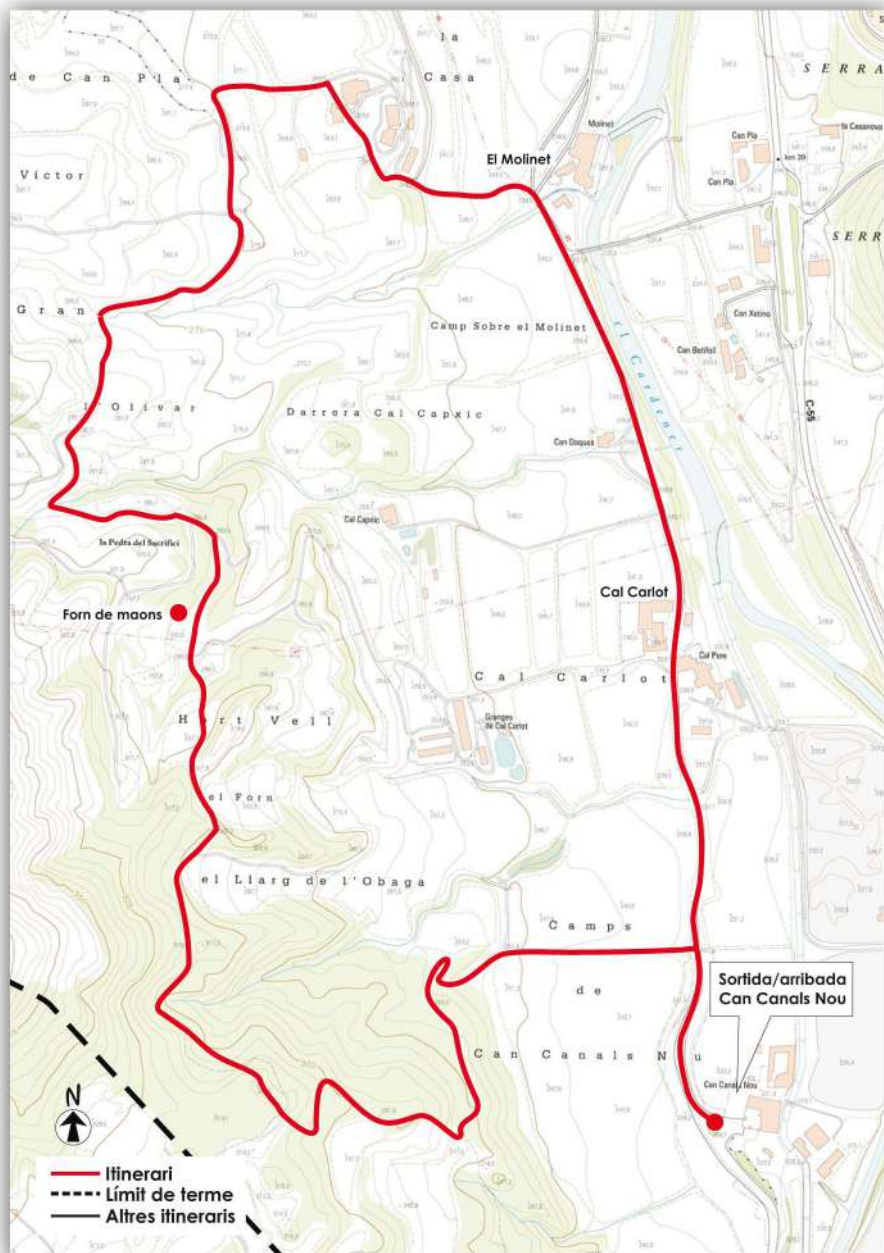
En aquest tram del riu Cardener havien funcionat tres petites fàbriques a partir de la instal·lació dels seus respectius salts d'aigua. Són hereves d'antics molins fariners de tradició medieval transformats en el segle XIX com a fàbriques tèxtils i de paper d'estrassa, en el cas del Paperer (avui desapareguda després d'anys d'abandonament ja que l'aiguat del 1907 va deixar-lo inactiu per sempre). El Molinet encara conserva part de l'estructura de l'antic molí del segle XVIII que funcionà fins el 1903, tot i que reconvertit en una fàbrica tèxtil. L'antic molí de can Canals Nou funcionà fins el 1865, però dos anys abans l'industrial Francesc Gomis i Soler, impulsor de la colònia Gòmis de Monistrol de Montserrat hi instal·là una filatura de cotó amb una plantilla de 60 obrers, alguns dels quals s'allotjaven en un edifici anexe a la fàbrica. El salt fou adquirit per la societat d'en Gallifa per transportar l'energia a la fàbrica de Sant Joan. Avui una petita central elèctrica funciona amb l'energia del salt d'aigua mentre els altres edificis malviuen en un estat precari.

CAN CANALS NOU de tot una mica

L'antic mas del segle XVIII centra el conjunt d'estructures, la masoveria i els annexes que formen el complex. Documentat en el segle XVI es dedicà a la vinya, com ho demostren les grans tines circulars situades a l'entrada del recinte. La casa conserva un celler soterrà i una petita capella del segle XIX dedicada al Sagrat Cor, refeta després de ser cremada durant la Guerra Civil, de la qual en destaquen els terres dissenyats per Gaudí, semblants als de la casa Batlló de Barcelona. Josep Rojas i Miró, el darrer propietari, convertí l'entorn en una mosta eclèctica d'art i disseny feta par artistes locals i inspirada en motius gaudinians, ètnics i agraris. Conserva una interessant col·lecció d'objectes d'arreu del món.

RUTA IV

Rutes d'aigua i secà
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

Ajuntament de
Sant Joan de Vilatorrada

LA FITXA

Lloc de sortida: cal Gallifa i l'església de Sant Martí de Torroella.

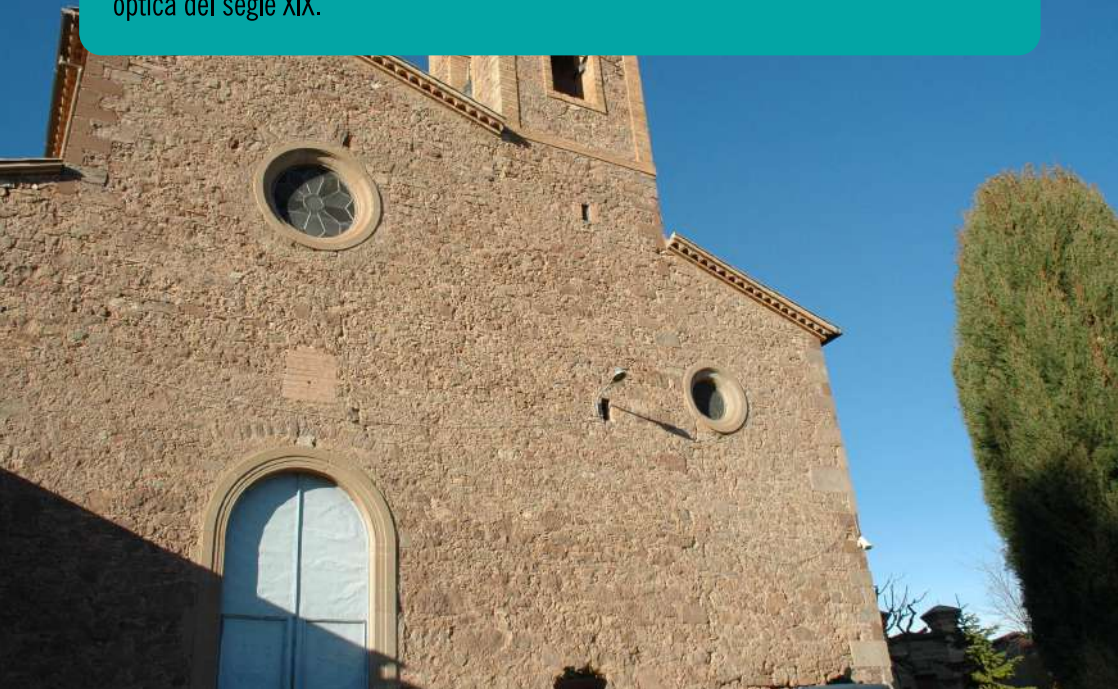
Distància: 7,020 Km.

Durada aproximada: 1 hora 40 min.

Enllaços amb altres rutes: rutes 3, 5 i GR 3.

ELS TESTIMONIS HISTÒRICS DEL ROMÀNIC A LA GUERRA CIVIL

Proposem una passejada de traç linial que relliga diversos elements d'interès històric i paisatgístic del municipi: els temples d'origen medieval de Santa Maria de Joncadella i Sant Martí de Torroella, una fossa de la guerra civil i les restes d'una torre de telegrafia òptica del segle XIX.

LLOCS D'INTERÈS

Torrent de les Torres, Fossa de la guerra civil, Mas Mollet, Santuari de Joncadella, Riera de Joncadella, Viaducte del tren, Sant Martí de Torroella i Torre de telegrafia òptica.

ITINERARI

Sortim de la fàbrica Gallifa en direcció al canal i al passeig del riu, tot seguit trenquem a la dreta pel pont petit, passem per sota la carretera C-55 i ens desviem a l'esquerra per enfilar-nos tot seguit per la pista asfaltada. Després de caminar uns 15 minuts i d'obviar diversos trencalls, arribem al camí asfaltat de Joncadella (pal indicador del GR 3), que seguim a l'esquerra. Després de desestimar camins a banda i banda i just després de passar pel costat d'un gran dipòsit d'aigua, trenquem a la dreta per un camí de terra que baixa al torrent de les Torres, precedit per una esplèndida albareda. Creuem el torrent i pugem fins a trobar el camí.

2,600 km. Camí de les Torres. El seguim a la dreta. FOSSA DE LA GUERRA CIVIL. Als 200 metres deixem aquesta pista i trenquem a l'esquerra per un camí que transcorre entre conreus i boscos mixtes de pi blanc i alzines. Just després de passar per un bonic bosc de ribera dominat per àlbers, arribem a la carretera del C.P. Lledoners. Aquí girem a l'esquerra i als pocs metres anem a la dreta en direcció al Mas Mollet, una masia documentada el segle XIII amb el nom de mas Çavit, tot i que l'edifici actual és fruit de les reformes fetes en el segle XX a partir d'un edifici del segle XVII. El nom el dona la família noble manresana que havia ocupat el mas durant molts segles. Continuem pel mateix camí i arribem a una pista asfaltada, aquí girem a l'esquerra i tot seguit a la dreta fins al santuari de Joncadella.

4,200 km (55 min). Santuari de Joncadella (veure descripció). Prenem el camí del cementiri (és a la dreta just abans del santuari) i davallam fins a travessar el llarg viaducte del tren, una de les obres de fàbrica més espectaculars de la línia Manresa-Súria dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya. Aquesta línia va ser construïda per l'empresa belga Solvay, propietària de les mines surienques, pel transport de sals potàssiques. Des del 1924 al 1936 prestà servei de viatgers i tenia parada al baixador de Joncadella en els dies de l'aplec. El viaducte té 169 m de llargada i 25 m d'alçada.

Travessem la riera de Joncadella i seguim pel camí ample cap a la dreta. La riera ha excavat els terrenys argilosos del seu voltant per crear una profunda i humida fondalada on hi creixen àlbers, pollancre, boixos, tamarius i roures. Caminem sempre pel camí principal que passa per sota la línia d'alta tensió i després, en un bifurcació, seguim recte en pujada fins a trobar un tancat de vaques. Continuem per aquest camí que més endavant surt del bosc i passa per camps de conreu i una granja. Arribem a un carrer de la urbanització de Sant Martí, girem a l'esquerra i tot seguit a la dreta (la pista de l'esquerra ens duu en 500 m fins a l'ajuntament de Sant Martí i l'oficina de turisme del Cardener).

6,360 km (1 h 30 min). Sant Martí de Torroella (veure descripció). Al costat del temple s'alça la Casa Gran, un mas d'aspecte senyorial del segle XVIII però documentat el segle XIV com a mas Torruella i mas Arnal.

Travessem les cases i continuem en direcció al cementiri, però just abans ens desviem a l'esquerra per un sender vorejat pel tancat d'una casa. El sender desemboca en una pista que seguim a l'esquerra avall, però aviat s'enfila pel mig del bosc en direcció a un dipòsit d'aigua situat dalt la carena. Uns 50 metres abans del dipòsit, a l'esquerra, ja veiem les restes mig amagades per la vegetació de la torre de telegrafia òptica (veure descripció)

Per fer-hi una aturada...

LA FOSSA DE LA GUERRA CIVIL

SANT MARTÍ I JONCADELLA temples d'arrel medieval

Les dues esglésies tenen orígens medievals i ja exercien com a parròquies en aquest període. Tanmateix les necessitats posteriors les han concebudes dins d'estils més moderns. Joncadella és una obra del segle XVIII però conserva el portal medieval obert a migdia fet per dos arcs de mig punt dovellats. A ponent es desclou un portal neoclàssic coronat per un frontó triangular amb una fornícula on s'insereix una imatge de la Verge de Joncadella. L'església de Sant Martí de Torroella fou refeta en el segle XIX sobre l'antic temple romànic (segles XII-XIII), del qual encara conserva part de l'absis i del mur de ponent, on s'obre una finestra de doble esqueixada rematada per un arquet de mig punt. Tot i que Joncadella perdé les funcions parroquials el 1879, manté la seva devoció que arrenca del segle XV, quan hi ha referències de romiatges demanant ajuda a la Verge, tant en períodes de secada o de pesta, com per ajudar a les dones en el part o per guarir fractures. La imatge de la Verge és una rèplica de la marededeu gòtica desapareguda el juliol del 1936. El 8 de setembre de 2010 es varen inaugurar les pintures del presbiteri del pintor manresà Miquel Esparbé i Franch.

LA DESCOBERTA

La torre de Sant Martí

Les necessitats de comunicació ràpida en el marc de les guerres carlines del segle XIX van crear línies de telegrafia òptica, formades per un conjunt de torres que es comunicaven per mitjà d'un codi de senyals òptiques. La torre de Sant Martí estava situada entre les de Manresa (turó de Puigterra) i Súria (Salipota) i corresponia a la línia Barcelona-Solsona. Les restes endevinen una estructura quadrada amb espatlleres defensada per un fossat i formada per dos pisos separats per una línia de carreus.

ruta IV

Rutes d'aigua i secà
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

Arribada
Torre telegrafia òptica

Sant Martí de
Torroella

Oficina de
Turisme

Viaducte
del tren

Santuari de
Joncadella

Mas Mollet

C.P. Lledoners

Les Torres
de Bages

Fossa de la
guerra civil

Sortida
Cal Gallifa

Sant Joan
de Vilatorrada

- Ruta
- Limit de terme
- Altres Rutes

RTA V

Rutes d'aigua i secà
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

Ajuntament de
Sant Joan de Vilatorrada

LA FITXA

Lloc de sortida: cal Gallifa

Distància: 8,900 km

Durada aproximada: 2 h

Enllaços amb altres rutes: ruta 4, PR C-130
(sender del terme de Manresa) i GR 3.

PER TERRES DE REGADIU I DE SECÀ

A llevant del terme s'obren terres planeres, típiques del pla de Bages, on els conreus cerealistes contrasten amb el regadiu manresà i on els petits aiguamolls, els boscos de ribera i les pinedes configuren un espai viu i divers. Proposem una ruta per a descobrir aquest entorn vigilat per masies de tradició històrica.

LLOCS D'INTERÈS

Masia els Casals, Plana de les Torres, Masia de les Torres de Bages i Torrent Fondo.

ITINERARI

Sortim pel darrere de la fàbrica Gallifa en direcció al canal i al pont petit. Després de passar per sota la carretera girem a l'esquerra i tot seguit, just a l'alçada del pal indicador del GR 3, ens desviem a la dreta per un senderó que s'enfila entre els horts i una pollancreda. Quan arribem a una bifurcació seguim a l'esquerra i més endavant, en una cruïlla seguim recte. Aviat enllacem amb un camí (pal indicador), el qual seguim a la dreta.

1,750 km (22 min). Pista asfaltada de Manresa a Joncadella (pal indicador). L'agafem a mà esquerra i als 2 minuts, davant de ca la Rossa, prenem el camí de la dreta. Desestimem els trencalls i seguim sempre recte en direcció a una granja. Bo i passada aquesta granja arribem a una pista, que seguim a l'esquerra en lleugera pujada. A partir d'ara ens guien les marques blanques i grogues del PR C-130 (sender del terme de Manresa).

3,000 km (38 min). Pont de l'antiga via del tren. Aquí girem a la dreta, passem pel pont i ens enfilem a l'esquerra per un sender a frec de la tanca d'una finca. Caminem just per la divisòria dels termes de Manresa i Sant Joan, punt on s'albiren magnífiques panoràmiques d'ambdós municipis, protagonitzades pel regadiu del Poal i la plana de les Torres. Fixeu-vos en les petites fites de pedra que marquen la divisòria de termes i de propietats.

3,940 km (51 min). Dipòsit i cruïlla. Continuem a l'esquerra en suau baixada. A la dreta veiem el bosc i la urbanització de Pineda de Bages. Desestimem un trencall i travessem el pont de la via del tren Manresa-Súria, on davant nostre observem la masia dels Casals. Som a la plana de les Torres (veure descripció).

4,700 km (1 h). Masia els Casals. Es tracta d'una antiga propietat ja citada el 1064 com a mas Otger. El 1553 el propietari, Pere Casals, li dona el nom actual. Un xic abans d'arribar al mas trequem a l'esquerra per un camí que s'esmuny entre conreus i clapes de bosc. Després d'uns 12 minuts enllacem amb el camí de les Torres a Santpedor, el prenem a l'esquerra i avancem sota una pineda centenària.

5,670 km (1h 15 min). Masia les Torres de Bages (veure descripció). Davant mateix dels coberts de la masia girem a l'esquerra, avall, sota el guiatge de marques blanques i blaves. Just després de passar per sota el pont de la via del tren deixem la pista i girem a la dreta. El senderó s'enfila al talús de l'antiga via, per on avancem uns metres a l'esquerra, però tot seguit el deixem per un corriol capavallós (dreta) que ens duu al costat d'un conreu. Anem a l'esquerra en direcció a la fondalada drenada pel torrent Fondo o de les Torres. El sender és un xic embrossat però ens permet disfrutar d'un paisatge dominat per pins, aurons, roures i alzines.

6,170 km (1 h 21 min). Torrent Fondo o de les Torres (veure descripció). Caminem en paral·lel al torrent fins que, a l'alçada d'un gran plataner, girem a l'esquerra per creuar el torrent i ens enfilem per un corriol enmig de roures i arços. Als 200 metres el sender arriba a un camí, on cal anar a la dreta i tot seguit girar cap a l'esquerra. El camí és poc visible, cal anar sempre pel costat del camp i en lleugera pujada. Més endavant però, es fa més evident fins que arribem a una bifurcació.

6,870 km (1 h 32 min). Bifurcació. Trenquem a la dreta (a l'esquerra enllaçaríem amb la pista de l'antiga via del tren i l'itinerari d'anada). Passem pel costat del dipòsit de capçalera d'aigua de Sant Joan i més avall trenquem a l'esquerra. Més endavant girem a la dreta i en pocs metres ja som a la pista asfaltada que seguim a l'esquerra. Ben aviat retrobem el tram que hem fet a l'anada i arribem al pal indicador del GR 3. Aquí anem a la dreta i prenem la pista que davalla fins a Sant Joan.

Per fer-hi una aturada...

MASIA LES TORRES DE BAGES

Mas documentat des de l'època medieval, quan en tenia possessió la família Lluçà (vicaris comtals). Com la majoria de les masies del terme, el seu màxim esplendor coincideix en l'època d'expansió de la vinya, en els segles XVIII i XIX, quan la propietat passa a Jaume Torras de Bages, mercader manresà, la família del qual té el mas com a segona residència. Per unions matrimonials la finca passa als Argullol i posteriorment als Gallifa. Actualment és propietat de l'Incasol. A conseqüència de les múltiples ampliacions i afegits, presenta un complex conjunt de cossos que formen un clos tancat. Al seu costat hi ha una petita capella dedicada a Sant Jaume obra en el segle XVII.

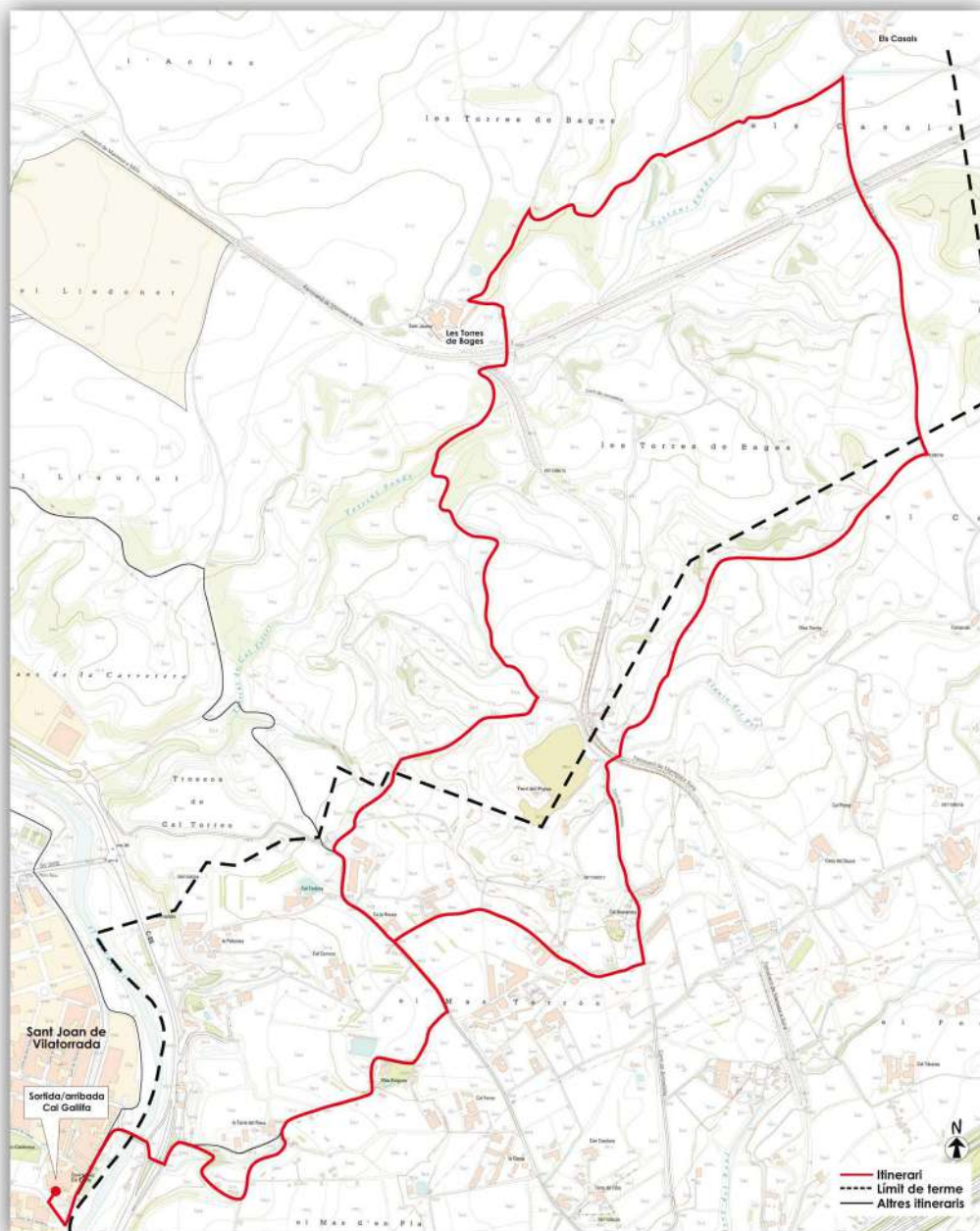
PLANA DE LES TORRES

Es tracta d'una mostra plenament representativa del paisatge del pla de Bages. Terres planeres i alhora ondulades, d'alternança de conreus cerealistes, petits aiguamolls, torrenteres amb bosc de ribera, bardisses i boscos illa. Espais que configuren un complex mosaic natural que permet la presència de moltes espècies d'animals, tant les pròpies d'un ambient determinat (sobretot d'espais oberts), com les que exigeixen més variabilitat. Les rampinyaires diurnes, com el xoriguer, l'aligot, l'àliga marcenca i l'esparver cendrós, són les més fàcils d'observar. A l'hivern els conreus s'omplen de pinsans, aloses, cogullades i, esporàdicament de fredalugues. Com a espècies estivals i reproductores citem l'oriol, el cucut, l'abellarol, la puput, la guatlila i el cruixidell.

La diversitat ecològica l'aporten els torrents i rieres que solquen aquesta plana, dels quals en destaca el torrent de les Torres (o Fondo). El seu traçat dibuixa una diagonal sobre la plana (sentit NE-SW) i configura, especialment en el seu tram final, un espai de fondalades humides ocupades per un tupit bosc de ribera, sobretot àlbers, pollancre i roures. El seu paper és vital com a refugi de la fauna, la nidificació de diverses espècies d'ocells i la reproducció d'alguns amfibis, com el tòtil, el gripau comú, el gripau corredor, el gripauet i la reineta meridional.

RUTA V

Rutes d'aigua i secà
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

RTA VI

Rutes d'aigua i secà
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

Ajuntament de
Sant Joan de Vilatorrada

LA FITXA

Lloc de sortida: cal Gallifa

Distància: 5,250 km

Durada aproximada: 1 h 12 min

Enllaços amb altres rutes: rutes 1, 2, 4, 5 i GR 3.

RETALLS D'HISTÒRIA A L'ESPai URBÀ

L'entorn més urbà, sovint oblidat com a concepte senderista, mereix una atenció especial. Per això proposem una ruta urbana que ressegueix els elements patrimonials més significatius de la història i el creixement del poble. Una suau passejada que relliga, a més, els seus parcs i descobreix l'espai fluvial del Cardener fins a la resclosa on neix el canal industrial.

LLOCS D'INTERÈS

Fàbriques de cal Gallifa, Borràs i Burés, Carrer Burés, Canal Industrial, Resclosa i riu Cardener, Capella de Sant Joan i Mas Llobet.

ITINERARI

Sortim davant de cal Gallifa, un edifici industrial que conserva l'estructura primitiva i l'altiva xemeneia de secció octogonal (veure descripció). Passem per la ludoteca i pugem les escales que ens encaren cap al carrer Burés, format pels antics habitatges d'estil unifamiliar construïts a partir del 1911 per allotjar els treballadors de la fàbrica. A l'estil d'una petita colònia industrial disposava de carnisseria, barberia i sala de ball. A la sortida del carrer observem el tram final del canal industrial, construït entre els anys 1851 i 1853 per moure les turbines de les tres fàbriques. La meitat del seu cabal es dirigeix a la fàbrica Gallifa, mentre l'altre meitat se la reparteixen a parts iguals, les fàbriques Burés i Borràs (veure descripció). A peu de canal s'alça la part més antiga d'amddues fàbriques. Travessem el carrer del Pont, un dels més antics del poble, ja que enllaçava la carretera de Calaf amb la de Manresa-Bassella a través del pont petit. Encara es conserven alguns habitatges d'aquella època. Anem a la dreta, avall, fins que a la corba agafem el senderó que marxa paral·lel al riu, ombrejat per àlbers, freixes de fulla petita, saücs i salzes.

0,910 km (12 min). Carretera de Calaf. A l'esquerra, en el carrer Muntanya, resten algunes cases de l'antic raval dels jueus, un petit grup d'habitatges dedicats a l'agricultura que ja existia a la meitat del segle XIX. Creuem la carretera amb precaució i baixem en direcció a les pistes de tennis, que queden a la nostra esquerra. Tot seguit girem a l'esquerra i, al costat de la pista coberta, baixem a la dreta pel camí a peu de riu que ens conduirà fins a la resclosa. Pins, tamarius, àlbers i algun roure creixen en aquest voral del riu.

1,530 km. Resclosa. Apresa l'aigua del canal industrial que és regulada per les comportes amagades dins una interessant caseta, feta amb volta d'arc rebaixat i amb maó de pla. Aquest és un lloc on hi podem observar ocells d'àmbits aquàtics (bernats pescaires, ànecs coll-verds, xivitones i gavines). Desfem el camí fins a l'alçada de la pista coberta, on girem a la dreta i passem per les instal·lacions esportives. Creuem el canal i novament la carretera pel pas del semàfor, i voregem les instal·lacions, avui abandonades, de l'Auxiliar Tèxtil Riba. La fàbrica, impulsada per l'industrial sabadellenc Pere Riba Domènech, es posà en funcionament el 1972 pel trasllat de l'activitat tèxtil des de la fàbrica Burés, adquirida pel mateix Pere Riba el 1958. Som al carrer Montconill que ens aboca a l'avinguda Montserrat. Després de superar l'I.E.S. Quercus, trenquem a la dreta pel carrer Montseny i al capdamunt girem a l'esquerra pel carrer Costa Rodona fins al final. Seguim avall pel carrer Alzines, que deu el seu nom a les alzines del parc i de l'escola que resten d'un gran alzar molt freqüentat pels primers santjoanencs. Tot seguit girem a la dreta pel passatge del Mas Sant Joan, que coincideix amb l'antic camí que unia l'espai urbà amb el mas Sant Joan.

3,120 km (42 min). Conjunt del Mas i capella de Sant Joan (veure descripció). Caminem pel passatge peatonal encarat a Collbaix per retrobar el carrer Alzines, on anem a l'esquerra en baixada fins al mas Llobet, situat en el xamfrà del carrer Pare Torra amb l'avinguda torrent del Canigó. El mas, documentat en el segle XVI, era propietari de totes les vinyes que s'extenien fins al peu de Collbaix. Conserva en bon estat les dependències que acollien les tasques agrícoles: l'era, les tines, el forn de pa i la pallissa amb la seva gran arcada. Pugem per aquesta avinguda fins que a l'esquerra trobem el carrer Salvador Espriu, on després de passar per l'escola Collbaix, girem a l'esquerra i tot seguit a la dreta pel carrer Pompeu Fabra. Baixem pel carrer Collbaix fins a la cruïlla on, a la dreta agafem el carrer Llobet fins al parc del mateix nom.

4,050 km (54 min). Parc Llobet. Baixem cap al passatge i la plaça Anselm Clavé. Seguim endavant i girem a l'esquerra per travessar el carrer Manresa sota el pont de l'eix transversal. Just en aquest indret sobreviuen algunes cases del raval vell, construïdes a finals del segle XVIII o primers del XIX. Caminem en direcció al riu per sota del llarg viaducte i continuem a l'esquerra pel senderó que ressegueix el riu Cardener, ombrejat per un bosc de ribera, recentment recuperat, format per àlbers, tamarius, freixes de fulla petita i pollancres. El tram urbanitzat del passeig del Riu ens conduirà fins a la fàbrica Gallifa. A l'esquerra s'obre l'esplanada on s'ubica el monument a Lluís Companys.

Per fer-hi una aturada...

MES ENLLA DE TRES FABRIQUES

La imatge més característica de Sant Joan la configuren les tres fàbriques arrencades al peu del riu Cardener, edificades entre els anys 1850 i 1860. Les primeres a establir-se van ser cal Burés i cal Borràs impulsades respectivament per Francesc Burés, fuster de Manresa, i Oleguer Borràs, comerciant manresà tot i que nascut a Igualada. Vers el 1860 una societat impulsada per Francesc Gallifa alçaria el gran edifici industrial que inicialment acolliria 51 treballadors i que en els anys propers donaria feina a molts treballadors de la població. Els tres edificis són una interessant mostra d'arqueologia industrial, el record de moltes vivències i el viu llegat del motor que impulsaria el creixement demogràfic i urbanístic de Sant Joan.

EL MAS SANT JOAN

l'embrió històric

El mas i la capella de Sant Joan de Vitorrada ocupen el primer enclavament habitat del municipi, tal com ho demostra una petita ara romana del segle III d.C que s'hi localitzà a l'any 1949. L'església és d'origen romànic i presenta una curiosa planta de dues naus paral·leles, comunicades interiorment per un gran arc de mig punt. La nau sud fou construïda en el segle XIII amb coberta de volta de canó i amb el portal original obert a migdia. La nau nord és una obra gòtica refeta en els segles XIV o XV a partir d'un primitiva capella preromànica, de la qual encara se'n conserva un petit pany de paret. El mas adjunt és una edificació dels segles XVII i XVIII, construït sobre el solar del primitiu mas medieval. El conjunt es completa amb les dues masoveries, una d'elles ocupada per l'Escola de Música, i les antigues dependències (graners, estables, tines).

RUTA VI

Rutes d'aigua i seca
PER SANT JOAN DE VILATORRADA

